

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Dnr: 511-11072-2004

Bevarandeplan för Natura 2000-område Hävringe- Källskären (SE0220028) Oxelösunds kommun, Södermanlands län

Natura 2000-kod: SE0220028

Områdets namn: Hävringe-Källskären

Totalareal: 11 197 ha

Upprättad av: Länsstyrelsen i Södermanlands län

Fastställd av Länsstyrelsen: 2006-06-12

Områdestyp: Natura 2000 område enligt Habitatdirektivet och fågeldirektivet

Status: Godkänt av Regeringen 1995-12-21

Ägandeförhållanden: Staten genom Statens fastighetsverk

Skyddsform: Delar fågelskyddsområde och sälskyddsområde, blivande naturreservat med marint skydd

Fastighetsbeteckning: Oxelö Fiske 1:1

Ekonomiskt kartblad: 8H9g, 8H9H, 8H8f, 8H8g

Innehållsförteckning

Områdesbeskrivning	3
Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet	4
Ingående arter enligt habitatdirektivet	4
Ingående arter enligt fågeldirektivet	4
Bevarandesyfte.....	4
Förslag till bevarandemål.....	5
Beskrivning av naturtyper/arter i området	6
Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?	11
Gällande regler.....	12
Bevarandestatus idag	12
Förslag till bevarandeåtgärder med tidplan	13
Uppföljning av bevarandemål.....	14
Exempel på arter i området	15
Referenser	15
Inventeringar	15

Områdesbeskrivning

Området omfattar ett utpräglat ytterskärgårdsområde, där Källskären-Hävringe bildar en kedja av glest liggande öar och ögrupper. Dessa utgör de högsta delarna av ett lång-sträckt grundområde som är avskilt från fastlandet och innerskärgården genom en markant djupränna med 50-60 meters djup. Området är synnerligen betydelsefullt som häcknings-, ruggnings- och övervintringsområde för fågellivet vid kusten. Området har även stor betydelse för den svenska gråsälstammen.

Två delområden - Källskären och Vattungarna - är avsatta som fågelskyddsområden. Tre områden är sälskyddsområden med tillträdesförbud under hela året. Området är föreslaget att avsättas som ett marint skyddat område.

Hävringe är den största ön i området och de flesta öarna är i regel av rundhällstyp. N och S Källskären skiljer sig dock från de övriga genom att de består av låga flacka skär. Berggrunden består av migmatiter med inslag av grönsten. Bottnarna i området domineras av grus och sand samt skstensättningar bestående av sten som vilar ovanpå mjuka och sandiga sediment. Räfflor är vanliga och framträdande på nästan alla hällytor. Jättegrytor finns bl.a. på Källskären.

Träd- och buskvegetationen är sparsam. På Hävringe förekommer smärre tallar och ett tätt buskskikt av björkar samt enbuskar. På norra Källskären finns ett bestånd av svarttall som planterats i början av seklet. Växtligheten i övrigt är på samtliga öar av ytterskärgårdskaraktär, delvis gynnad av fågelgödsling, delvis präglad av den extrema klimattypen. Bland karaktäristiska arter märks klubbglim, gräslök, hönsbär och malört. Ögruppen Vattungarna är en särskilt botaniskt artrik del av området.

Området runt Hävringe tillsammans med Svenska Björn i Stockholms läns, betecknas som ett av de viktigaste tillhållen för gråsäl i egentliga Östersjön. Under pälsbytesperioden i slutet av maj och början på juni räknas vanligen mer än 1500 djur i området och antalet har ökat stadigt sedan början av 1990-talet. 2005 observerades mer än 2500 djur i Södermanlands län varav merparten inom Natura 2000-området. Det är dock viktigt att notera att antalet räknade sälar är att betrakta som ett indexvärde som är bra för att följa beståndets utveckling, men mindre lämpat som ett mått på populationsstorleken. Att räkna många hundra sälar liggande tätt på en hälla är inte möjligt utan räkningarna är att betrakta som en uppskattning av populationsstorleken, det verkliga antalet sälar kan därför vara både större och mindre. Sälarnas utbredning varierar också under året, så antalet sälar i regionen kan vara helt annorlunda andra tider på året, exempelvis räknades som mest knappt 300 sälar i Södermanland under augusti 2005.

Området utgör från ornitologisk synpunkt ett av de viktigaste reproduktionsområdena i regionen. Särskilt intressant är den stora förekomsten av alkfåglar - tordmular, sillgrisslor och tobisgrisslor. Även skrântärnan har i anslutning till området, vid Norra Grässkären, en av sina för närvarande totalt åtta storkolonier i Östersjön. Arten häckade tidigare inom området vid Stora skäret. I det täta buskskiktet på Hävringe hittar svärtan sin viktigaste häckningsmiljö för hela sörmålands skärgården. Andra arter av stort intresse är labb och roskarl vid sidan av mer talrikt förekommande arter som ejder och trutar.

Området är även betydelsefullt som rast- och ruggningsplats för sjöfågel. Ejderhannar samlas under försommaren i flockar om tusental i grundområdena söder om ökedjan och för grågässen vid Sörmlandskusten är Källskärsområdet ett viktigt ruggningsområde. För bl.a. alfågel är området viktigt som övervintringslokal.

Bebyggelse finns på Hävringe där lotsar och fyrpersonal varit stationerade sedan århundranden tillbaka. Numera är bemanningen på Hävringe lotsstation indragen och fyrarna är automatiserade. Som ett minne från äldre tider står dock Hävringe båk som uppfördes 1751 samt de sk lotsstugorna en tät samling av små övernattningsstugor som gått i arv inom lotssläkter sedan många generationer tillbaka.

En mindre bebyggelse från slutet av 1800-talet finns på ön S Källskären efter den legendariska Otto Lindeberg, som tillsammans med Albert Gräslund och ytterligare tre personer bildade Källskärsklubben 1895. De bedrev ”rationell jakt med kärlek till naturen” och resultatet lät inte vänta på sig ”Så funnos här 1911 hundratals ejderreden, mängder af skrântärnor och tordmular samt en mångfald andra sjöfågellarter i växande antal” enligt Gräslund.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

<i>Naturtypskod</i>	<i>Naturtypernas namn</i>	<i>Areal (ha)</i>
1210	<i>Ånnuell vegetation på driftvallar</i>	1
1220	<i>Perenn vegetation på steniga stränder</i>	1
1230	<i>Vegetationsklädda havsklippor</i>	10
1620	<i>Skär och små öar i Östersjön</i>	20
	Nollhabitat (ej någon naturtyp)	11 165
	Totalareal naturtyp	32
	Totalareal	11 197

Arealen kan komma att ändras efter basinventeringen

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Nr 1364   **Gråsäl**   (*Halichoerus grypus*)

Ingående arter enligt fågeldirektivet

A190   **Skrântärna** (*Sterna caspia*)
A193   **Fisktärna** (*Sterna hirundo*)
A194   **Silvertärna** (*Sterna paradisaea*)

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade naturtyperna och arterna så att området bidrar till den biologiska mångfalden i landskapet och länet.

Syftet med Hävrings-Källskärens Natura 2000-område är att bevara en utpräglad och en av exploatering opåverkad ytterskärgård med rika förekomster av häckande och rastande fåglar samt att även fortsättningsvis vara en av Östersjöns starkaste tillhåll för gråsäl.

Förslag till bevarandemål

Målen kommer att preciseras efter att kommande basinventeringar utförts.

Årull vegetatlon på driftvallar

Areal

- ❖ Arealen skall minst vara xx ha

Typiska arter

- ❖ Ingen påtaglig minskning av de för naturtypen typiska arter

Perenn vegetatlon på driftvallar

Areal

- ❖ Arealen skall minst vara xx ha

Struktur / funktion

- ❖ Täckningsgraden av träd- och buskskikt skall maximalt vara xx %

Typiska arter

- ❖ Ingen påtaglig minskning av de för naturtypen typiska arter

Vegetationsklädda havsklippor

Areal

- ❖ Arealen skall minst vara xx ha

Struktur / funktion

- ❖ Täckningsgraden av träd- och buskskikt skall maximalt vara xx %
- ❖ Predation av mink obefintlig

Typiska arter

- ❖ Ingen påtaglig minskning av de för naturtypen typiska arter

Skär och små öar i Östersjön

Areal

- ❖ Arealen skall minst vara xx ha

Struktur / funktion

- ❖ Täckningsgraden av träd och buskar på Hävrings skall vara minst xx % och på Norra källskären yy %
- ❖ Predation av mink obefintlig
- ❖ God vattenkvalitet utan påtaglig påverkan av mänskliga utsläpp i vattnet eller i luft
- ❖ Oförändrad algzonering samt minimal påväxt av fintrådiga grönalger på brunalger
- ❖ Minimal påverkan av mänskliga störningar

Typiska arter

- ❖ Ingen påtaglig minskning av de för naturtypen typiska arter

Gråsäl

- ❖ Fortsatt ökande tillväxt av regionens (Södermanland och Östergötland) gråsälbestånd
- ❖ Erbjudna lämpliga och störningsfria tillhåll för gråsäl i området, särskilt vid pälsovningsperioden i maj- juni

Skräntärna

- ❖ Erbjudna etableringsmöjligheter för storkoloni av skräntärnor i området, särskilt runt Stora skäret där det tidigare funnits
- ❖ Minst xx st årligen häckande par som ett 10 års medelvärde
- ❖ Hårt jakttryck på mink i och omkring området

Fisktärna

- ❖ Minst xx st årligen häckande par som ett 10 års medelvärde
- ❖ Erbjudna lämpliga häckningsplatser
- ❖ Hårt jakttryck på mink i och omkring området

Silvertärna

- ❖ Minst xx st årligen häckande par som ett 10 års medelvärde
- ❖ Erbjudna lämpliga häckningsplatser
- ❖ Hårt jakttryck på mink i och omkring området

Beskrivning av naturtyper/arter i området

Årull vegetation på driftvallar

Kväverika driftvallar med vegetation av ettåriga (årull) växter. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som små "vallar" längs stränderna. Vegetationen varierar med åldern på driftvallen. Karaktärsarter: Vanliga arter är gåsört, kvickrot och mållor. Vid välhävdade förhållanden förekommer bl.a. marviol och trampört. I ohävdade miljö förekommer istället arter som t. ex. åkertistel, snärjmåra, renfana och gulsporre.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för naturtypen:

- ❖ Ansamlingar av blåstång och annat organiskt material
- ❖ Samhällen av kvävegynnade, årull växter
- ❖ Stränderna består av sten eller grus
- ❖ Kontinuerligt tillskott av driftmaterial
- ❖ Rik insektsfauna samt vissa kräftdjur
- ❖ Välutvecklade driftvallar är en viktig miljö för näringssökande, rastande vadare

Perenn vegetation på driftvallar

Steniga stränder med flerårig (perenn) vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad. Karaktärsarter: Strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, rölrika och strandkvanne.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för naturtypen:

- ❖ God vattenkvalitet
- ❖ Varierad vegetation, beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor
- ❖ Intakta zoneringsringar med förekomst av olika vegetationstyper, allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de över delarna

Vegetationsklädda havsklippor

Havsklippor med gräs- och örtvegetation. De har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan, geologi och geomorfologi. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig. Väldigt mångsidig naturtyp. Karaktärsarter: Trift, marrisp, strandglim, gulkämpar, daggsvingel, kustbaldersbrå och skörbjuggsört. Närmast vattenlinjen blågrönalgen *Calothrix scopulorum* och skorplavar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för naturtypen:

- ❖ Zonerad och varierad vegetation, från klippor närmast havet till mer skyddade lägen, där tjockare jordlager kunnat bildas
- ❖ Rikt fågelliv

Skär och små öar i Östersjön

Skärgårdsområden av boreal typ i Östersjön med mindre öar och skär av urberg eller morän samt anslutande undervattenvegetation. De minsta öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består här av arter som är anpassade till torra, solexponering, vind- och saltpåverkan samt frånvaron av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Lite större öar kan vara skogklädda, ofta med barrskog men ibland även med lövskog.

Karaktärsarter: På hållarna växer gräslök (Östersjö-rasen), strandkvanne, gul fetknopp, klibbglim, dansk skörbjuggsört, malört och styvmorsviol. I hållkaren trivs bl.a. tarmtång, andmat och krypven. Moränskärgårdarna har en relativt fattig vegetation av gräs. I havet kring öarna märks bl.a. grönslick, snärjtång, blåstång, stenhinna, blåmusslor, havstulpaner och mossdjur.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för naturtypen:

- ❖ God vattenkvalitet

- ❖ Ingen övergödning, så att bestånd av brun- och rödalger hålls intakta
- ❖ Naturlig zoonering av vegetationen beroende på substrat och topografi
- ❖ Naturliga effekter av isens rörelser
- ❖ Naturlig näringstillförsel orsakad av spillning från häckande fåglar
- ❖ Förekomst av sälar
- ❖ Många häckande fågelarter

Nollhabitat

Den absolut största arealen av området utgörs av sk nollhabitat, vilket innebär att det inte uppfyller några definitioner för någon naturtyp enligt art- och habitatdirektivet. Området är i sig väldigt värdefullt för sina höga marina naturvärden med sin bottenstruktur och sina vegetationssamhällen. Det långsträckta grundområdet som Hävringsområdet utgör domineras av sandbottnar på 15-30m djup, från vilka många små skär sticker upp. Områdets läge i ytterskärgården medför att vattenomsättningen är kraftig vilket visar sig på det stora inslaget av sandbottnar på bekostnad av mjuka lerbottnar samt på avsaknaden av sedimentfilm på alger och klippytor. Typiskt för bottenarna är förekomsten av stensättningar bestående av småsten som vilar ovanpå mjuka och sandiga bottenar. Bland växter dominerar olika typer av rödalger och bland djuren blåmusslan.

Gråsäl

Gråsäl är en atlantisk art med tre geografiskt skilda bestånd. Det västatlantiska finns längs Kanadas östkust. Det östatlantiskt har en utbredning som omfattar Island, Färöarna, Norge, Storbritannien, franska atlantkusten och under senare tid även i Waddensee i Holland och Tyskland. Ett tredje bestånd finns i Östersjön där arten reproducerar sig i Sverige, Finland, Estland och Ryssland.

Gråsäl förekommer längs hela den svenska östersjökusten och år 2005 räknades som mest 6600 gråsäl under pälsömsningsperioden. Över hela perioden 1990-2005 har det svenska gråsälbeståndet ökat med 7,9% per år, men ökningstakten tycks vara något högre för regionen Sörmland-Östergötland och något lägre för de sydligaste bestånden. Dock är dessa skillnader inte säkerställda statistiskt.

Den regionala fördelningen på hållorna under pälsbytet 2005 var:

- 350 i sydsverige
- 1600 i Sörmland och Östergötland
- 3100 i Stockholms skärgård och Ålandshav
- 1550 i Bottniska viken

Antalet ska ses som ett indexvärde och ingen uppskattning av populationsstorleken.

I början av 1900-talet beräknas det ha funnits uppemot 100 000 gråsäl i Östersjön. Östersjöbeståndet minskade därefter kraftigt till följd av intensiv jakt, och från 1960-talet också till följd av miljögifter. Kring år 1975 nådde beståndet en bottennivå på 4000 djur. Sedan mitten av 1980-talet har beståndet ökat. Östersjöpopulationen av gråsäl är globalt rödlistad som Starkt hotad (EN) men inte listad nationellt.

Gråsäl utnyttjar traditionella sommarlokaler, var och en med flera alternativa uppehållsplatser på bådar och sandbanker. År 2001 var ett 30-tal större gråsällokaler kända i Östersjön och Bottniska viken.

Gråsälen äter huvudsakligen fisk även om unga gråsälar också äter kräftdjur och mollusker (musslor, snäckor). Gråsälen är inte specialiserad i sitt födoval utan äter mest stimfisk och bottenlevande fisk som strömming, tånglake och flundror men även lax, sik och torsk m.fl. I genomsnitt konsumerar en gråsäl föda motsvarande 2–3% av sin kroppsvikt dagligen, dock varierar intaget med födans näringsinnehåll. I Östersjön föder gråsälshonan en unge (kut) i månadsskiftet februari–mars. Många gråsälskutar föds på isen i Bottenviken, Norra Kvarken eller Finska viken, men en stor andel kutar föds också på land i Stockholms skärgård, på Åland eller i Estland. Under maj-juni (pälsömsningen) söker sig sälarna i stor utsträckning till traditionellt utnyttjade tillhåll där de ligger på skär och kobbar men många djur väljer att ömsa på is om den finns kvar under perioden. Arten kan röra sig över stora arealer (upp mot eller över 10 000 km²), men många djur uppvisar en tydlig lokaltröhet och utnyttjar främst för individen redan kända lokaler.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för arten:

- ❖ Ingen påverkan av miljögifter
- ❖ Riklig tillgång på föda i form av fisk
- ❖ Störningsfria områden vid känsliga perioder som skinnömsning, nyfödda ungar etc

Skräntärna

Skräntärnan har en splittrad världsbredning med förekomster i Europa, Asien, Afrika, Australien och Nordamerika. En stor del av beståndet häckar längs havskuster, men arten finns även i brackvattensområden och i sötvattenmiljöer i de centrala delarna av Asien och Nordamerika. Skräntärnan är mycket sällsynt som häckfågel i Europa. Det samlade beståndet beräknas uppgå till ca 2000 par, varav ca ¾ i Östersjöområdet och ¼ längs Svartahavskusten i Ukraina. Till detta kommer 3000-5000 par i Volga-deltat i Ryssland. Ett litet bestånd finns även längs medelhavskusten i Spanien.

Arten häckar företrädesvis i koloni, men även solitärt, längs Östersjökusten från nordöstra Skåne till Norrbotten samt sällsynt i Vänerens skärgårdsområden. Skräntärnan livnär sig på fisk (främst abborre, mört och strömming) vilket den fångar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Under häckningen kan födosökande skräntärnor uppsöka fiskrika vatten åtskilliga mil från boplatsen. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet. Som hos många andra tärnarter är kolonierna flyttningsbenägna och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. Fåglarna kan då flytta långa sträckor för att etablera sig på en ny plats. Skräntärnan är långlivad med relativt låg reproduktion och är väldigt störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Skräntärnan är rödlistad i kategorin sårbar (VU) i Sverige och är en art av ca 500 andra hotade arter som det skall upprättas ett särskilt åtgärdsprogram för.

För tillfället håller en storkoloni till i anslutning till området vid N Grässkären, en av för närvarande totalt åtta storkolonier i Östersjön. Kolonin bestod 2005 av ca 90

häckande par. Arten har tidigare haft sin storkoloni inom området, vid Stora skäret och på Värnklubben. Stora skäret har skarvarna numera lagt beslag på.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för arten:

- ❖ Tillgång till lämpliga bytesdjur
- ❖ Tillgång till lämpliga platser för häckning
- ❖ Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig
- ❖ Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framför allt mink

Fisktärna

Fisktärnan har ett vidsträckt utbredningsområde som omfattar de norra delarna av den europeiska och asiatiska kontinenten söderut till Nordafrika och Arabiska halvön. Arten finns dessutom längs Nordamerikas östkust söderut till Mexico. Den häckar såväl längs större vattendrag som vid sjöar samt längs kusterna. Det samlade europeiska beståndet har beräknats till drygt 200 000 par varav merparten finns i de norra delarna.

Fisktärnan häckar i regel solitärt eller i små kolonier om uppemot 20 par. Större kolonier är sällsynta, och den största koloni som noterats höll 300 par. Fisktärnan samhäckar ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. De häckande fåglarna födosöker över tämligen stora områden (ofta i storleksordningen 1-5 km²), och i sjörika områden kan de ses fiska i närliggande sjöar. De nordiska fisktärnorna är långsflyttare som övervintrar längs Afrikas väst- och sydkust, framför allt i området runt Godahoppsudden.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för arten:

- ❖ Tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden
- ❖ Störningsfria häckningsplatser
- ❖ För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna

Silvertärna

Silvertärnan har en cirkumpolär utbredning med huvudsaklig förekomst i tundraområdena längs Norra Ishavets kust. Stora antal häckar på Island och de högarktiska öarna. I Europa sträcker sig utbredningen jämförelsevis långt söderut. Goda bestånd finns i norra Skandinavien och Finland samt längs kusterna runt Östersjön, i Danmark, lokalt längs Nordsjöns kuster samt på de norra delarna av de Brittiska öarna. Det samlade europeiska beståndet beräknas uppgå till minst 500 000 par, varav åtminstone 60 % på Island.

Silvertärnan häckar solitärt eller kolonivis. I Sverige överstiger koloniernas storlek sällan 25 par; den största kända kolonin är 100 par i Lövstabukten, norra Uppland 2002. De häckande fåglarna rör sig över stora områden under födosöket, ofta i storleksordningen 25 km². Arten häckar såväl vid fiskrika insjöar som längs grunda kustområden. Silvertärnan flyttar extremt långt, från norra halvklotets tempererade och arktiska områden till motsvarande breddgrader på södra halvklotet. Europeiska silvertärnor övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för arten:

- ❖ Tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden
- ❖ Störningsfria häckningsplatser
- ❖ För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden framför allt frånvaro av mink och räv

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan följer en beskrivning av några hotbilder mot naturvärdena inom Natura 2000-området. Det kan naturligtvis finnas fler men avsikten med detta stycke är att beskriva några tänkbara hot.

Generella hot mot naturtyperna:

- ❖ Exploatering som bebyggelse, bryggor etc.
- ❖ Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet och utökad turism
- ❖ Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik

Årull vegetation på driftvallar

- ❖ Blåstångens försvinnande
- ❖ Borttagande av driftvallarna

Perenn vegetation på driftvallar

- ❖ Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger
- ❖ Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.

Vegetationsklädda havsklippor

- ❖ Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen
- ❖ Förekomst av mink

Skär och små öar i Östersjön

- ❖ Övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup och förändrad algzonering samt påväxt av fintrådiga grönalger på brunalger. Resulterar även i syrebrist på bottnarna
- ❖ Förekomst av mink
- ❖ Förekomst av skarvkolonier

Gråsäl

- ❖ Miljögifter
- ❖ Drunkning i fiskeredskap
- ❖ Mänskliga störningar av sälar kan få sälarna att överge sina lokaler, detta är särskilt allvarligt under för arten känsliga perioder som pälsömsning, nyfödda ungar etc

- ❖ Sjukdomar kan få allvarliga konsekvenser för arten som samlas i stora mängder under vissa tider på året, vilket underlättar spridning
- ❖ Eventuella exploateringar

Skräntärna

- ❖ Mänsklig störning på häckningslokalerna under april – juli, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskär, badande folk etc.) kan få skräntärnorna att överge sina häckningsplatser
- ❖ Lokalt kan förekomst av mink leda till att arten försvinner
- ❖ Försämrade tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot föryngringen
- ❖ Igenväxning av träd och/eller buskar på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges
- ❖ Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet
- ❖ Eventuella exploateringar vid kända kolonier kan vara ett framtida hot

Fisktärna och Silvertärna

- ❖ Ökad båttrafik och expanderande friluftsliv kan lokalt ge stora störningar
- ❖ Igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner
- ❖ Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet
- ❖ Lokalt kan förekomst av mink leda till att arten försvinner
- ❖ Eventuella exploateringar vid kända kolonier kan vara ett framtida hot

Gällande regler

Enligt 7 kap 28§ MB krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett naturområde som har förtecknats enligt 27§ Miljöbalken, dvs ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman eller är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.

För att kontrollera om tillstånd krävs för någon åtgärd – Kontakta länsstyrelsen

Bevarandestatus idag

Naturtyp/art	Gynnsam bevarandestatus (ja/nej)	Kommentar
<i>Årull vegetation på driftvallar</i>	Kunskap saknas	Invänta resultat från basininventeringen
<i>Perenn vegetation på</i>	Kunskap saknas	Invänta resultat från

<i>driftvallar</i>		basinventeringen
<i>Vegetationsklädda havsklippor</i>	Kunskap saknas	Invänta resultat från basinventeringen
<i>Skär och små öar i Östersjön</i>	Kunskap saknas	Invänta resultat från basinventeringen
<i>Gråsäl</i>	Ja	Stark och ökande stam, skyddade områden finns, men överexploatering av fiskbeståndet kan på sikt få konsekvenser för arten.
<i>Skräntärna</i>	Nej	Finns för närvarande inte i området, men i närheten vid Grässkären
<i>Fisktärna</i>	Ja	
<i>Silvertärna</i>	Ja	

Förslag till bevarandeåtgärder med tidplan

Bevarandeåtgärder syftar till att skötseln blir sådan att områdets naturtyper och arter kan leva kvar och sprida sig

Naturtyp/art	Åtgärd	År	Finansiering
<i>Årull vegetation på driftvallar</i>	Kunskapsinsamling och kartläggning genom bl.a. basinventeringen.		
<i>Perenn vegetation på driftvallar</i>	Kunskapsinsamling och kartläggning genom bl.a. basinventeringen.		
<i>Vegetationsklädda havsklippor</i>	Kunskapsinsamling och kartläggning genom bl.a. basinventeringen.		
<i>Skär och små öar i Östersjön</i>	Kunskapsinsamling och kartläggning genom bl.a. basinventeringen.		

<i>Gråsäl</i>	Fortsatt årlig sälräkning. Kunskapsinsamling avseende sälarnas påverkan av och på lokala fiskbestånd.		
<i>Skräntärna</i>	Hålla efter mink genom hårt och kontinuerligt jakttryck i och i områdena runt omkring. Fortsatt årlig övervakning av storkolonins häckningsframgångar. Fortsatt tillgång till möjligheter för storkolonin att kunna etablera sig i området. Särskilt vid Stora Skäret där skarven numera håller till.	Årligen	ÅGP
<i>Fisktärna</i>	Hålla efter mink genom hårt och kontinuerligt jakttryck.		
<i>Silvertärna</i>	Hålla efter mink genom hårt och kontinuerligt jakttryck.		

Uppföljning av bevarandemål

När basinventeringen genomförts kan mer noggranna uppgifter lämnas.

Årsläggning på driftvallar

Perenn vegetation på driftvallar

Vegetationsklädda havsklippor

Skär och små öar i Östersjön

Gråsäl

Skräntärna

Fisktärna

Silvertärna

Exempel på arter i området

Typiska arter markerade med fetstil

Fåglar

Ejder
Fiskmås
Fisktärna
Gravand
Grågås
Gråtrut
Gräsand
Havstrut
Knölsvan
Labb
Roskarl
Rödbena
Sillgrissla
Silltrut
Silvertärna

Skräntärna
Småskrake
Strandskata
Storskarv
Storskrake
Svärta
Tobisgrissla
Tordmule
Vigg
Vitkindad gås

Däggdjur

Gråsäl

Växter

Referenser

Rödlistan 2005.

Art- och naturtypsvisa vägledning

Karlsson Olle m fl. 2005. Inventering av gråsäl vid svenska Östersjökusten 2005.

Sälinformation 2006:1, Naturhistoriska Riksmuseet.

Kautsky, N. 1982. Marin inventering av bottenfauna och flora i fågel- och sälskyddsområdena vid Källskären och Vattungarna, Oxelösunds kommun.

Askölaboratoriet, Stockholms Universitet.

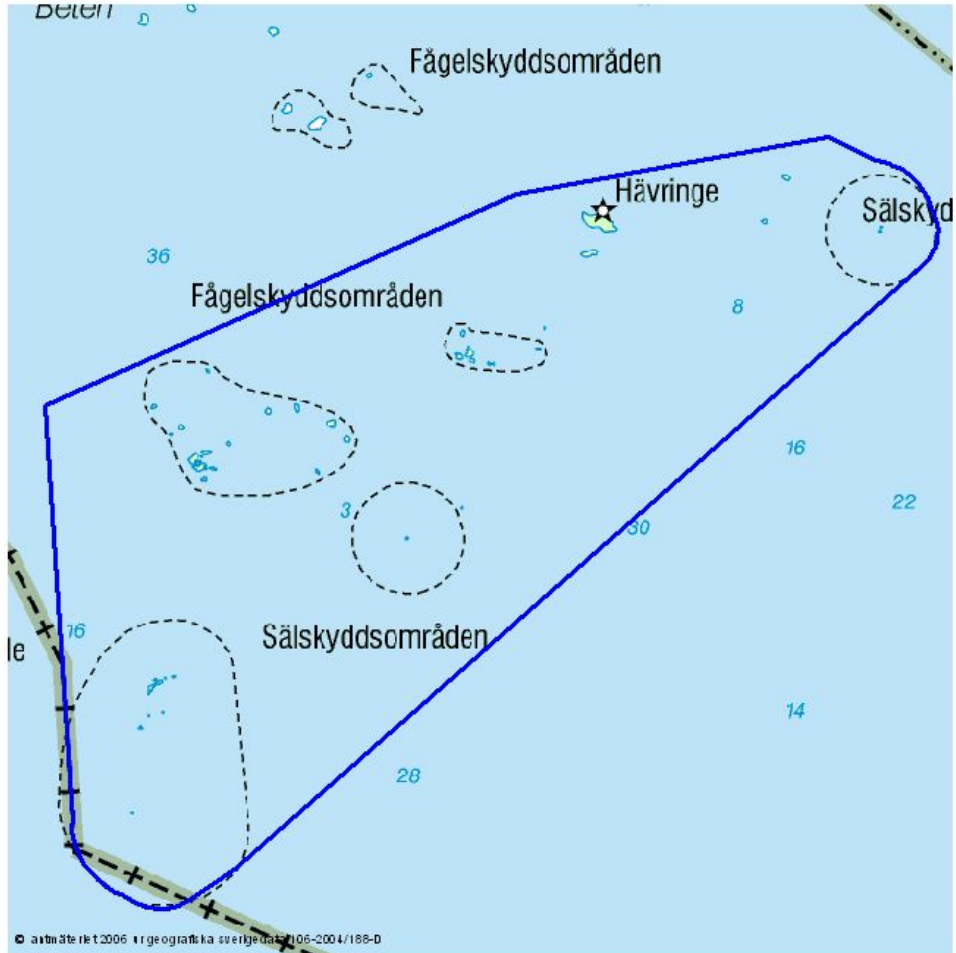
Sandin, Lars. Årliga tillsynsdagböcker. (opublicerade)

Stav, Roland. 2006. Remiss för åtgärdsprogram för skräntärna.

Inventeringar

Larsson, E. 1973. Sjöfågelinventering i Oxelösunds skärgård, Länsstyrelsen Södermanlands län, Naturvårdsenheten. Nr 6, 1-25.

Häckfågelinventeringen. 2003.

Hävrings-Källskären
SE0220028

Yttergräns Natura 2000-området

2006-02-20